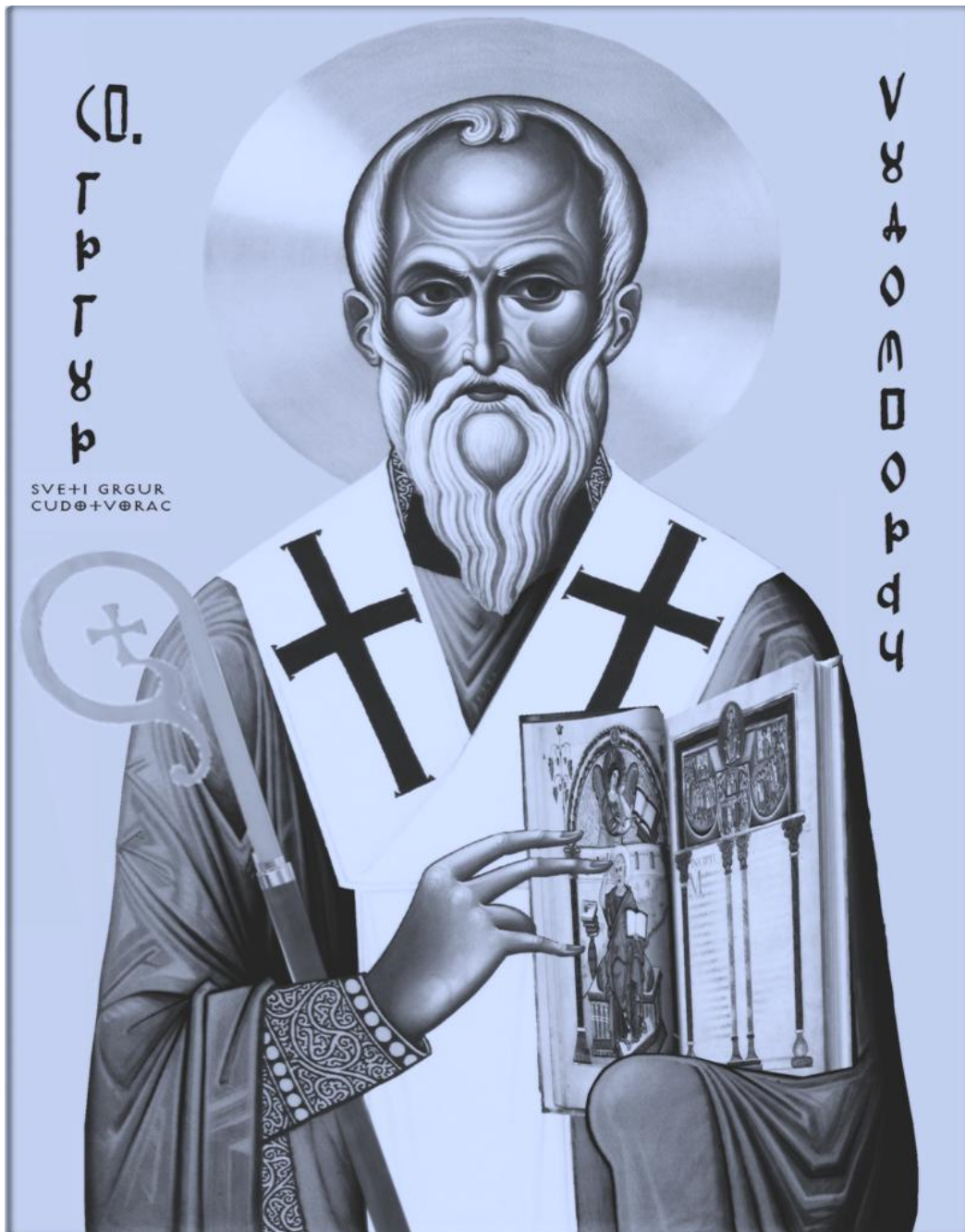

ŽITIJE (ŽIVOTOPIS) SVETOG OCA NAŠEG

GRGURA ČUDOTVORCA,

biskupa Neocezarejskog

SVETI Grgur rodio se u slavnom i velikom gradu Neocezareji[1] od roditelja neznabožaca, no znatnih i bogatih. U mladim godinama Grgur izgubi roditelje. Odavši se izučavanju helenske mudrosti,[2] on poče izučavati i najsavršeniju mudrost koja se sastoji u poznanju Jedinog Istinitog Boga: od tvari on se učiše poznavanju Tvorca, i staraše se da ugodu Tvorcu nezlobivošću i cjelomudrenim životom. Upoznavši se sa učenjem svetog Evanđelja, on odmah postade učenik njegov, i primivši krštenje on se trudiše da živi po zapovjedima Kristovim: u čistoći i nesticanju, odreče se od svekolike sujete svijeta, bogatstva, gordosti, slave i vremenih naslada. Odbacivši daleko od sebe ugađanje tjele, Grgur življaše u velikom uzdržanju i umrtvljavanju sebe, i čuvaše čistoću djevtvenosti tako strogo, da on u toku cjelog života svog, od utrobe matere pa do blažene končine svoje, ne poznade tjelesni grijeh i sačuva sebe potpuno od oskvrnjenja, da bi ugodio Jedinome Čistome i Bezgrešnome, od Prečiste Djeve rođenome Kristu Bogu. Predavši se Njemu od mladosti, on Njegovom pomoću napredovaše iz sile u silu i iz vrline u vrlinu, i prohodaše put života besprijekorno. Toga radi ga ljubljaše Bog i dobri ljudi a nenavidaahu zli.

Za vreme školovanja u Aleksandriji, mladi Grgur izučavaše filozofiju i ljekarsku nauku sa mnogim mladićima koji su se iz svih zemalja sticali tamo radi školovanja.[3] Grgura omrznuše njegovi vršnjaci zbog njegovog cjelomudrenog i neporočnog života. Jer oni neuzdržljivi i porobljeni strastima, življahu nečisto odlazeći u kuće bludnica, kao što bješe običaj kod neznabožackih mladića. Međutim sveti Grgur, kao kršćanski mladić, klonjaše se takvog pagubnog puta, izbegavaše nečistoću i nenavidaše bezakonje; kao krin usred trnja, tako on svojom čistoćom svjetljaše usred nečistih. Mnogima bješe poznato njegovo čisto i besprekorno življenje, i zato ga mnogi ugledni filozofi i građani veoma poštovahu i slavljahu. Vršnjaci pak njegovi, ne mogući gledati takvoga mladića koji svojim uzdržanjem i čistoćom prevazilažaše ne samo mlade nego i stare, rješiše da prošire o njemu rđav glas među ljudima, kako i on tobož živi nečisto kao i ostali, te da na taj način pomrače onu dobru slavu koju je on opravdano uživao kod ljudi. U tom cilju oni nagovoriše neku bludnicu da ona okleveta i pronese rđav glas o nevinom i čista srcem mladiću. I jednom, kada sveti mladić Grgur stajaše na javnom mjestu i vođaše razgovor sa uvažnim filozofima i najviđenijim učiteljima, bludnica, nagovorena od njegovih vršnjaka, pristupi k njemu bestidno tražeći od njega dužnu platu za učinjeni tobož sa njom tjelesni grijeh. Čuvši to, svi se prisutni začudiše: i jedni se sablazniše smatrajući da je to istina, " a drugi ne povjerovaše riječima bludnice znajući da je Grgur čist i cjelomudren, i odgonjahu bestidnicu. No ona gromko vičući dosađivaše svetome mladiću da joj plati za izvršeno bludočinstvo. A sveti Grgur, o kakav ga stid obuze kada ču gde mu u prisustvu tolikih uglednih ljudi javna bludnica upućuje take bestidne i prijekorne riječi. On pocrvenje u licu

kao čista djevojka. Međutim, nezlobiv i krotak, on ne reče bludnici ništa osorno, niti pokaza ikakav gnjev, niti se stade pravdati, niti pozivati na svjedoke svoje nevinosti, nego krotko reče jednom prijatelju svom: Daj joj brzo koliko traži, da nas ostavi na miru i da nam više ne dosađuje!

Prijatelj joj odmah dade koliko je ona htjela, otkupljujući nevinog Grigorija od stida. No Bog, vjerni na nebu svjedok, objelodani tu nepravdu na sljedeći način. On dopusti duha nečistoga k bestidnoj i lažljivoj bludnici, i kada ona primi u ruke nepravednu nagradu, ona tog časa primi i ljutu kaznu: jer bjes napade na nju i poče je mučiti pred svima; bludnica pade na zemlju, zapomagaše strašnim glasom, drhtaše cjelim tijelom, škrgutaše zubima i bacajući pjenu kočaše se, te se svi prisutni ispuniše velikog straha i užasa videći tako brzu i ljutu odmazdu za nevinog mladića. I ne prestade bjes mučiti je sve dok sveti Grgur ne satvori za nju usrdnu molitvu k Bogu i time odagna od nje bjesa. Takav bi početak čudesa mladoga Grgura, čijoj se svetosti divljahu i starci.

Grgur imaše blagorazumnog i dobrodušnog prijatelja, po imenu Firmijana, rodom iz Kapadocije. Firmijanu Grgur otkri svetu tajnu srca svoga: da želi ostaviti sve i služiti jedinome Bogu. No Grgur nađe da i Firmijan ima tu istu misao i želi da ide sa njim tim istim putem. I oni se dogovoriše: obojica ostaviše svjetovnu filozofiju, napustiše neznabožacka učilišta i odoše da se uče kršćanskoj mudrosti i tajnama Svetoga Pisma. U to vrijeme među kršćanima i kršćanskim učiteljima se slavijaše znameniti Origen.[4] Došavši k njemu sa svojim prijateljem Firmijanom, sveti Grgur se stade učiti u njega; i provevši kod njega dosta vremena, vrati se u svoju postojbinu Neocesareju. Građani Neocesarejski i svi poznanici njegovi, videći veliku mudrost njegovu, željahu da on zauzme ugledno mjesto među njima: da im bude sudac i gradonačelnik. Ali Grgur, bježeći od gordosti, i šture slave ljudske, i svih mnogobrojnih mreža kojima vrag upetljava svijet, ostavi svoj zavičajni grad, i nastanivši se u pustinji usamljen življaše jedinome Bogu - u kakvim podvizima i trudovima, to zna samo Onaj koji je stvorio srca naša i zna sva djela naša (Ps. 32, 15).

Kada sveti Grgur življaše u pustinji i upražnjavaše se u bogorazmišljanju, doznade za njega blaženi Fedim, episkop Kapadocijskog grada Amasije,[5] i zaželje da ga izvede iz pustinje na služenje Crkvi Kristovoj, da ga postavi za episkopa i učitelja: jer on provide u njemu blagodat Božiju, da će biti veliki stub Crkve i tvrđava vjere. No i sveti Grgur imadaše dar prozorljivosti, i saznavši da biskup hoće da ga uzme iz pustinje na služenje Crkvi, krijaše se od njega smatrajući sebe nedostojnim takoga čina, i prelažaše u pustinji s mjesta na mjesto, da ga ne bi pronašli. Blaženi Fedim ga prilježno tražaše, i k sebi iz pustinje molbom prizivaše. Ali pošto ne

mogade pustinjašca odvojiti od pustinje i u grad Amasiju dovesti radi ustoličenja, on učini čudnu i neobičnu stvar. Kretan Duhom Svetim i raspaljivan revnošću za svetu Crkvu, njega ne pokoleba to što Grgur ne dođe k njemu i što je rastojanje između njih ne malo, tri dana hoda od grada Amasije do pustinje u kojoj življaše Grgur. Ne obraćajući pažnju na toliko rastojanje između njih, biskup Fedim posveti Grgura za biskupa Neocesarijske crkve, iako se Grgur nalazio daleko od njega. Pogledavši k Bogu, on reče: "Sveznajući i svemogući Bože, pogledaj u ovaj čas na mene i na Grgura, i izvrši posvećenje blagodaću Svojom".

I tako blaženi Fedim ustoliči Grgura, iako ne bješe došao tamo. O tome svjedoči sveti Grgur Niski, opisujući život ovog sveca.[6] To potvrđuje i Kanon u Mineju, gde se u petoj pjesmi govori o tome ovako: Božji predstatelj Fedim raspaljivan revnošću pomaza te odsutna, oče, uzdajući se pobožno u Boga koji zna sve i sva, i nadajući se u časno življenje tvoje, bogoglagoljivi Grgure.[7]

Tako blaženi Fedim izvrši neobično posvećenje Grgura, i sveti Grgur, mada protiv svoje volje, poslušao te primi crkvenu upravu: jer kako se on mogao protiviti volji Gospodnjoj? Prije svega on pribježe molitvi proseći pomoć s neba na takvo djelo.

U to vrijeme počeo se širiti hereza Savelija Samosatskog i Pavla Samosatskog.[8] Ta hereza izazvala je nedoumicu kod svetog Grgura i on se usrdno moljaše Bogu i Božjoj Materi da mu otkrije istinitu vjeru. I jedne noći, kada se on sa naročitom usrdnošću moljaše o tome, njemu se javi prečista Djeva Marija, sijajući kao sunce, sa svetim Ivanom Bogoslovom, obučeni u biskupsko ruho. Pokazujući rukom svojom na Grgura, Prečista naredi Ivanu Bogoslovu da ga nauči tajni Svete Trojice. I po naređenju Božje Matere sveti Grgur bi naučen od svetog Ivana Bogoslova, za kratko vrijeme, velikim Božjim tajnama, i pocrpi Božanstveno znanje iz neiscrpive dubine premudrosti. Riječi otkrivenja, rečene Ivanom Bogoslovom, bjehu ove:

"Jedan je Bog, Otac Logosa Živoga, Premudrosti Ipostasne, Sile i Obličja Vječnoga, Savršeni Roditelj Savršenoga, Otac Sina Jedinorodnoga. Jedan je Gospod, Jedin od Jedinoga, Bog od Boga, Izobraženje i Slika Božanstva (εικων της θεοτητος), Logos djelatni, Premudrost koja obuhvaća sastav svega postojećeg (των όλων), i Stvaralačka Sila svekolike tvari (της ολης κτισεως), Istiniti Sin Istinitoga Oca: Nevidljivi Nevidljivoga, Netruležni Netruležnoga (αφθαρτος αφθαρτου), Besmrtni Besmrtnoga, Vječni Vječnoga. Jedan je Duh Sveti koji ima biće od Oca i javljen je ljudima preko Sina, Savršena Slika Savršenoga Sina εικων του Υιου, τελιου τελεια, Život, Uzrok svega živoga ζωντων αιτια, Sveti Izvor, Svetinja koja daje osvećenje; u Njemu objelodanjuje Sebe Bog Otac koji je nad svim i u svemu (ο επι παντων και εν πασι) i Bog Sin koji je kroza sve (ο δια

πάντων). Trojica Savršena, koja se slavom, vječnošću i Carstvom ne razdeljuje, niti otuđuje. U Trojice dakle niti je što stvoreno ili robovsko[9] niti pridodato kao da ranije nije postojalo nego je docnije pridošlo: jer niti kad Sin nedostajaše Ocu, niti Sinu Duh, niti poraste Jedinica u Dvojicu, i Dvojica u Trojicu, nego je nepromjenjiva i neizmjenjiva vječito ista Trojica".

Poslje ovog viđenja sveti Grgur zapisa svojom rukom riječi, rečene mu svetim Ivanom Bogoslovom, i taj je rukopis njegov bio čuvan mnogo godina u Neocesarejskoj crkvi.[10]

Poslje toga sveti Grgur krenu u Neocesareju. Tada sva Neocesareja bijaše u tami idolopoklonstva, i mnoštvo idola i hramova idolskih bijaše u tom gradu. Svakog dana se idolima prinošahu mnoge žrtve, te sav zrak biše ispunjen smrada koji izlažahu od klanih i spaljivanih na žrtvu životinja. I u tako mnogoljudnom gradu bijaše svega 17 kršćana. Kada dakle sveti Grgur putovaše iz svoje pustinje u Neocesareju, njemu se dogodi da na putu prolazaše pored jednom idolskog hrama. No kako već bješe pala noć i spremaše se jaka kiša, svetitelj bi primoran da sa svojim suputnicima svrati u taj idolski hram i prenoći u njemu. U hramu tom bješe mnogo idola; u njima življahu demoni, koji se otvoreno javljahu svojim žrecima i razgovarahu s njima. Sveti pak Grgur, provodeći noć u tom idolištu, vršahu svoje ponoćne i jutarnje molitve i pjesmopjenije, i krsnim znakom zakrštavaše zrak, oskvrnavljen demonskim žrtvama. Uplašivši se krsnog znaka i svetih molitava Grgurevih, demoni ostaviše svoj hram i pobjegoše. A kada svanu, sveti Grgur sa prijateljima svojim nastavi put. Idolski pak žrec, po običaju svom, uđe u hram sa namjerom da demonima prinese žrtvu; ali ne nađe demone pošto bjehu pobjegli. Ne javljahu mu se demoni i onda kada im on stade prinositi žrtve, - kao što su se ranije obično javljali: i žrec bješe u nedoumici zbog čega su bogovi njegovi napustili svoj hram. I on ih dugo moljaše da se opet vrata na svoje mjesto, a oni izdaleka vikahu: Ne možemo mi ući tamo gde je prošle noći bio stranac, koji je išao iz pustinje u Neocesareju.

Čuvši to žrec pohita za Grgurem, sustiže ga, i zaustavivši ga stade ljutito vikati na njega što se on, kršćanin, drznuo ući u hram bogova njihovih, te zbog njega bogovi omrznuše to mjesto i otidoše. Prijetiše on svetom Grguru i carskim sudom, s namjerom da ga odmah silom odvede k mučiteljima. A sveti Grgur, krotkim i mudrim riječima stišavajući gnjev žrečev, najzad reče: Takav je Bog moj: On i demonima naređuje i meni daje silu nad njima, te me oni i protiv svoje volje slušaju. - Čuvši to žrec se stiša od gnjeva, i moljaše svetitelja da naredi bogovima njihovim da se vrata u svoj hram. Svetitelj istrže iz svoje knjižice mali list hartije, i napisa na njemu ove riječi: "Grgur Sotoni: uđi opet u hram!" - I dade ovaj listić

žrecu, naređujući mu da ga položi na oltar poganih bogova svojih. I tog časa se vratiše demoni u hram, i razgovarahu sa žrecom kao i ranije. Poražen time, žrec se divljaše takvoj božanskoj sili svetog Grgura, pomoću koje on riječju naređuje demonima i oni ga slušaju. Žrec onda ponovo potrča za svetim Grgurem, sustiže ga dok ovaj još ne bješe stigao do grada, i upita ga, otkuda ima takvu silu, da ga se neznabožački bogovi boje i slušaju njegova naređenja. Sveti Grgur, videći da je srce žrečevo prijemčivo za vjeru, poče mu govoriti o Jedinom Istinitom Bogu koji je riječju stvorio sve i sva; i kazivaše mu tajnu svete vjere. Dok oni tako razgovarahu idući putem, žrec stade moliti svetog Grgura, da mu u potvrdu istinitosti svoje vjere pokaže neko čudo. Utom oni ugledaše jedan ogroman kamen, koji nikakva vidljiva sila nije mogla pomaknuti s mjesta: tome kamenu Grgur naredi imenom Isusa Krista da se pokrene sa svoga mjesta; i kamen se pokrenu i prijeđe na drugo mjesto, kuda je želio žrec. Od ovog preslavnog čuda strah obuze žreca, i on ispovjedi: "Jedan je istiniti i svemogući Bog, Bog propovjedan Grgurem, i nema drugoga osim Njega". - I odmah vjerova u Njega. I vrlo brzo razglasi on svuda o ovom događaju, te narod u Neocesareji saznade o čudesima Grgurevim i o njegovoj vlasti nad demonima prije no što sam Grgur dođe tamo.[\[11\]](#) A za dolazak njegov doznade sav grad, i mnoštvo naroda izađe mu u susret želeći ga vidjeti, pošto čuše da je on riječju premjestio ogroman kamen na drugo mjesto i da bogovima njihovim zapovjeda, i oni ga slušaju.

Ulazeći u veliki grad sveti Grgur se ne iznenadi što ga je toliki narod čekao, i iđaše usred njih kao pustinjom, i gledaše samo na sebe i na put pred sobom ne obraćajući se nikome oko njega. Takvo držanje svetiteljevo pokazalo se narodu kao novo čudo. Narod se sa svih strana tiskao k njemu, kao da ga sav grad već smatra svetiteljem. A on, slobodan od sujete, i ne obraćaše pažnju na to. A kada uđe u grad ne bješe kuće ni crkvene ni privatne, gde bi se svetitelj odmorio. Njegovi suputnici se zbuniše i uznemiriše gde da nađu sebi krov. No učitelj njihov, bogomudri Grgur, uspokojavajući ih i ujedno ukoravajući ih blago zbog malodušnosti govoraše im: "Šta vam je, kao da se nalazite van okrilja Božijeg, uznemirili ste se gde ćete odmoriti tjela svoja! Zar je Bog mali dom za vas, mada u Njemu mi i živimo, i krećemo se, i jesmo? Ili vam je tjesan nebeski krov, te vi pored njega ištete drugo obitalište? Neka u vas bude samo jedna briga, briga o onom jedinom domu koji je sopstvenost svakoga, a koji se zida vrlinama i to u visinu. O njemu jedino valja da se brinete; da to obitalište ne ostane nesazidano i neuređeno"...

Dok sveti Grgur tako poučavaše svoje suputnike, jedan vrlo ugledan i imućan građanin, po imenu Musonije, videći kako mnogi imaju istu želju i brigu: da prime ovog velikog muža u svoje kuće, preduhitri ih sve i obrati se svetom Grguru s molbom da udostoji njegov dom i odsjedne kod njega. Utom i drugi stadoše moliti

svaca da odsjede kod njih, ali on, ispunjujući molbu prvoga, Musonija, odsjede u njegovom domu. Kada stupi u Neocezareju sveti Grgur zateče u gradu samo sedamnaest kršćana, a svi se ostali klanjahu bezdahnim idolima i služahu demonima. Tada se sveti Grgur stade moliti Bogu u tajnosti srca svoga: da pogleda na sazdanje Svoje i da toliko mnoštvo zabludjelih i ginućih ljudi prosvijetli i obrati na put spasenja. Prebivajući u Musonijevom domu, sveti Grgur stade učiti neznabošce poznanju istinitoga Boga. A i pomoć Božja mu sarađivaše toliko, da nijedan dan ne prolazaše bez pridobijanja duša ljudskih za Crkvu Kistovu. Mnoštvo ljudi sa ženama i djecom sticahu se u dom Musonijev k svetome Grgur da čuju njegovo učenje i da vide čudesna iscjeljenja što bivahu od njega: jer on izgonjaše iz ljudi zle duhove, iscjeljivaše svakovrsne bolesti, i iz dana u dan broj vjernih se uvećavaše i prisjedinjavaše Crkvi. I za kratko vrijeme iz sredstava ljudi povjerovavših u Gospoda sveti Grgur podiže divnu crkvu: jer oni sve što imahu davahu svecu na građenje crkve, i otvarahu svoje riznice i stavljahu mu ih na raspoloženje da uzima koliko treba za blagoljepije doma Gospodnjeg, za prehranu siročadi i za služenje bolesnicima. Tako u Neocezareji riječ Božija rastaše, sveta vjera se širiše, idolopokloničko mnogobožje se rušaše, hramove idolske pustoš haraše, idoli se uništavahu, a ime Jedinog Svemoćnog Boga i Gospoda našega Isusa Krista se veličaše i proslavljaše usred Neocezareje, i silom Božjom zbivahu se preko svetog Grgur čudesa predivna i strašna. [\[12\]](#) No sljedeće čudesno viđenje, po svjedočanstvu svetog Grgur Niskog, naročito je pripomoglo utvrđenju Crkve Kristove u Neocezareji i umnoženju tamošnjeg broja vjernih.

U gradu se, po starom običaju, svetkovaše neki svenarodni praznik u čast jednog mjesnog božanstva; na taj praznik sticaše se skoro sva oblast, pošto seoski žitelji praznovahu zajedno sa gradom. U vrijeme praznika pozorište je bivalo prepuno naroda; svi su se otimali da budu što bliže pozorišnoj bini, želeći da bolje vide i čuju. Od toga se stvarala silna galama i nered, usljed čega su svi vikali k praznovanom božanstvu da im obezbjedi mjesto. "Zeuse, - vikali su neznabošci, - daj nam mjesto!" Čuvši ovu nerazumnu molitvu, sveti Grgur posla jednog svog službenika da im kaže da će im uskoro biti dat veći prostor no što oni ištu. Ove njegove riječi pokazaše se kao tužna presuda: odmah za ovim svenarodnim praznikom u gradu se pojavi i raširi ubistvena kuga, plač zamjeni vesele pjesme, veselje se pretvori u žalost i nesreću, trube i rukopljeskanja ustupiše mjesto neprekidnim zapjevka i naricanjima. Pojavivši se u gradu bolest se raširi brže no što se moglo očekivati: ona opustošavaše domove kao požar, te se hramovi napuniše zaraženih kugom koji su bježali tamo u nadi na iscjeljenje; oko izvora, studenaca i bunara tiskahu se bespomoćni bolesnici, moreni žeđu; ali ni voda ne bješe u stanju da ugasi bolesničku vatru. Mnogi su sami odlazili na groblja, pošto ono što preostade živih ne bješe dovoljno da posahranjuje mrtve. I ova bjeda

poražavaše ljude neočekivano: ona se ispočetka kao neki privid prikradala k domu gdje se imala pojaviti zaraza, pa je zatim već sljedila pogibao. Iz svega toga svima bi jasno: da je pakosni demon ispunio njihovu molbu - preko bolesti pružio im je zlosretni prostor. Stoga se svi oni obratiše svetom Grgur sa molbom: da širenje smrtonosne zaraze zaustavi silom propovjedanog njime Boga, kojega oni sada priznaju za Jedinog Istinitog, nad svim vladajućeg, Boga. I čim bi se preteča kuge, onaj privid, pojavio pred nekim domom, domaćima je ostajalo jedno sredstvo spasenja: da u dom uđe sveti Grgur i molitvom svojom odagna bolest. A kada se glas o tome brzo pronese po gradu od onih koji se na taj način prvi spasoše od kuge, onda svi ostaviše čemu su dotle pribjegavali radi izbavljenja od kuge: proricališta, očišćavanja, boravljenja u idolskim hramovima, i svaki se staraše da velikog sveca uvede u svoj dom radi izbavljenja svoje porodice od pomora. A nagrada svecu od onih koje on izbavljaše od kuge bješe spasenje duša njihovih, pošto oni na taj način očigledno uvjereni u silu svečeve vjere, pristupahu Gospodu Kristu i primahu sveto krštenje. Kada na takav način bi objelodanjena zabluda idolopoklonstva, svi se obratiše ka Kristu: jedni, privedeni k istini izbavljenjem od bolesti, a drugi - pribegnuvši k vjeri u Krista kao predohranjivom lijeku od kuge.

Poslje ovoga ugled svetoga Grgur postade u Neocezareji još veći, i svi ga veoma poštovahu sa bogobojažljivim trepetom. Žitelji i grada i cijele okoline, poraženi apostolskim čudesima svečevim, vjerovahu da sve što on govori i radi, govori i radi Božanskom silom. Stoga i u spornim životnim pitanjima on predstavljao za njih najviši sud: svaki spor i sva teška i zamršena pitanja oni riješavahu prema njegovim savjetima. Na taj način se, kroz blagodatni uticaj svetog Grgur, zacari u gradu pravičnost i mir, i nikakvo zlo ne narušavaše međusobnu slogu.

Dva brata posle smrti svoga oca nasljediše veliko imanje, i mirno ga podjeliše između sebe. No bijaše u njih jedno veliko jezero, oko koga se oni silno prepirahu, jer je i jedan i drugi želio da ga ima cijelo. Za suca u tom sporu oni izabraše čudotvorca Grgur. On dođe k njima na jezero i uloži mnogo napora da ih izmiri, ali u tome ne uspije: jer oba brata bijahu uporni, i nijedan ne htjede da ustupi drugome svoj dio jezera. Poslje mnogih raspri i svađa oni htjedoše da stupe u bitku među sobom, jer i jedan i drugi imadahu mnogo pristalica, i svetac ih jedva usavjetova toga dana da se ne pobiju. Nastade večer i svi se razidoše po kućama, odloživši bitku za sutradan. Svetac pak ostade kod jezera sam, i provodeći svu noć u molitvi, on naredi jezeru Imenom Gospodnjim da svo presahne, i da ne ostane nijedna kaplja vode niti blata, nego da zemlja bude podesna za oranje i sijanje. I bi tako: voda se iznenada sakri neizvjesno kuda, i zemlja postade suha. Izjutra pak dođoše oba brata sa mnoštvom naoružanih ljudi k jezeru, da preko bitke riješe kome će pripasti. Međutim oni ne nađoše ni kapi vode na onom mestu gde bijaše jezero:

zemlja se pokaza tako suha i pokrivena biljem, kao da tamo nikada ni bilo nije vode. Zapanjeni takim čudom braća se i protiv svoje volje primiriše među sobom, a svi ljudi proslavljahu Boga. - Takav pravedni sud satvori čudotvorac: jer gdje ne mogaše biti mira među braćom već predstojaše rat, tamo on ukloni sam povod za rat isušivši jezero vodno, da ne presuši ljubav bratska.

U tome kraju protičaše rijeka, zvana Likos.[13] U proleće ona izlažaše iz svoga korita, široko se razlivaše i poplavljivaše obližnja sela, polja, gradine i bašte, uništavajući usjeve i nanoseći ogromnu štetu ljudima. Ljudi koji življahu kraj te rijeke, čuvši za svetog Grgur, Neocezarijskog čudotvorca, da ima vlast nad vodama (jer on naredi velikom jezeru te ono presuši), sabraše se svi, i mladi i stari, pa odoše k svecu i pripadoše k nogama njegovim moleći ga da se smiluje na njih i ukroti tok rijeke, jer i tada rijeka bijaše neobično nabujala i poplavlila mnoga naselja. Svetac im reče: Sam je Bog postavio granice rijekama, i one ne mogu drukčije teći već samo onako kako im je Bog naredio. - A oni ga još usrdnije moljahu. Videći njihovu muku, svetacj ustade i pođe s njima ka toj rijeci. I došavši na obale rijeke, između kojih se nalažaše samo korito njeno po kome rijeka tecijaše kada ne plavi, pobode tamo svoje žezlo govoreći: Rijeko, Krist ti moj naređuje da ne prelaziš svoje granice i da ne razlivaš svoje vode van njih, nego da tečeš mirno koritom svojim između obala. - Žezlo pak, pobodeno svečevim, tog časa izraste u veliki hrast, a vode se sabraše u svoje korito između obala, i od toga vremena rijeka se nikada više nije razlivala preko obala, nego kada bi nadošla voda i približila se dubu, odmah se vraćala natrag i nije poplavljivala trud ljudski.

Jednom sveti čudotvorac namisli da sazida crkvu na divnom mjestu blizu gore. Kada poče polagati temelj nađe se da je mjesto tijesno, a bijaše nemoguće proširiti ga zbog gore. Tada svetac stade na molitvu, i pomolivši se naredi gori imenom Isusa Krista da se pokrene i pomakne dalje i načini mjesta koliko je potrebno za proširenje crkve. I tog časa se zatrese gora, pokrenu se i načini mjesta koliko je bilo potrebno za proširenje crkve.

Takva bješe vjera ovoga ugodnika Božjeg, da on i gore premještaše! I mnogi neznabošci, videći ovo čudo, obraćahu se ka Gospodu i primahu krštenje od svetitelja. I slava o njemu širaiše se na sve strane zbog velikih čudesa koja bivahu od njega silom Božjom koje on bijaše pun.

Jednom iz susjednog grada, zvanog Komani,[14] dođe k svetom Grguru izaslanstvo sa molbom da utvrdi u njih Crkvu i da im postavi dostojnog biskupa. Svetac im ispuni molbu i provede kod njih nekoliko dana utvrđujući ih u vjeri i pobožnosti. A kada nastupi vrijeme da se izabere biskup svetac im, na iznenađenje svih, preporuča

kao dostojnog tog visokog zvanja - ugljenara Aleksandra, koji bijaše potajni jurodivac Krista radi. I zaista, svojim svetim i bogougodnim životom Aleksandar kao biskup postade ukras Crkve Kristove.[15]

Kada se sveti Grgur vraćaše otuda, neki pakosni Židovi poželješe da ga ismiju i da pokažu kako on nema u sebi Duha Božija. I oni uradiše ovo: na putu, kojim je svetac imao proći, oni položiše jednog između sebe naga, kao da je umro, a sami stadoše plakati nad njim. Kad sveti čudotvorac naiđe, oni ga počеше moliti da se sažali na umrloga i pokrije mu tijelo haljinom. Svetac skide sa sebe gornju haljinu, dade im je, pa produži put. A Židovi se stadoše veselo podsmijavati i rugati svecu, govoreći: Kada bi on imao u sebi Duha Božija, znao bi da leži čovjek ne mrtav nego živ. - I počеше zvati svoga druga da ustane. Međutim Bog im odmazdi za takvo ruganje, učinivši njihovog druga stvarno mrtvim. Oni pak misleći da im je drug zaspao, drmahu ga da bi ga probudili, i gromko ga vikahu, ali odgovora ne bi, pošto on bijaše zaspao vječnim snom. I oni, videći ga stvarno mrtva, stadoše istinski kukati. Tako se smijeh njihov pretvori u plač; i mrtvi ukopaše svoga mrtvaca.

Putujući po svojoj biskupiji sveti Grgur propovijedaše Evandjelje pod otvorenim nebom skupu vjernika u jednome mjestu. i svi se divljahu njegovim bogomudrim poukama. Utom jedan mališan stade odjednom gromko vikati, da svetac govori ne od sebe već neko drugi koji stoji pored njega izgovara riječi. No kada, po završetku propovedi, privedoše k svecu mališana, svetac reče prisutnima da je dečko posjednut zlim duhom, pa odmah skide sa sebe omofo, puhnu na njega i metnu ga na dječaka. Tada dječak stade tući sebe, vikati, bacati se na zemlju, praćati se, kao što to biva sa bjesomučnima. Svetitelj metnu ruku svoju na njega, i napadi prestadoše: zli duh ga ostavi, i on došavši u prijašnje stanje već više ne govoraše kako vidi nekoga gde pored svetog Grgur govori.

Kada za carovanja neznabožnog Decija[16] otpoče gonjenje kršćana i iziđe carska naredba širom Rimske carevine dakršćane svuda primoravaju na poklonjenje idolima, a one koji to ne učine - mučiti i ubijati, tada sveti Grgur dade svojoj pastvi ovakav savjet: svaki koji nema sile i dara Božija da pretrpi ljute muke - neka se sakrije; da ne bi ko, smjelo predavši sebe mučiteljima, no ugledavši strašne muke, uplašio se, i ne mogući ih podnijeti otpao od Boga. "Bolje je, govoraše sveti Grgur, sakriti se na kratko vrijeme i čekati od Boga poziv i pomoć na mučenički podvig".

Davši takav savjet vjernima, sveti Grgur i sam uze sa sobom jednoga od svojih đakona, ode u pustinju, i krijaše se tamo od neznabožaca. A kada u grad Neocesareju stigoše poslani od cara mučitelji, oni prvo potražiše svetog Grgura,

kao glavu svih kršćana i pastira slovjesnih ovaca u toj oblasti, da bi ga stavili na muke. Neko od neznabožaca doznajući za njega da se krije u jednoj gori, izvjesti o tome vojnike i dovede ih do te gore. Vojnici sa velikom ornošću pojuriše na goru, kao psi željni lova, i kao vuci kada jure za ovcom. A sveti Grgur, videći da se vojnici približuju i da je nemoguće pobjeći i sakriti se od njih, podiže ruke svoje k nebu predajući sebe zaštiti Božjoj; pritom i đakonu svom naredi da učini to isto. Obojica oni stajahu sa podignutim rukama k nebu i moljahu se; a vojnici po svojoj gori vrlo marljivo iskahu svetitelja, i ne nađoše ga: jer ga ne mogahu vidjeti čak ni onda kada prolazahu pored njega, i to prolazahu nekoliko puta. I pošto ga dugo vremena iskahu, oni se vratiše bez uspjeha. I silazeći s gore oni govoraahu onome što ih bijaše doveo: Nikoga ne nađosmo na ovoj gori; samo vidjesmo dva drveta koja stajahu u kratkom razmaku jedno od drugog. - A ovaj, osjetivši da je posrijedi čudo, ostavi vojnike i sam pohita na goru. I našavši sveca s đakonom gde stoje na molitvi, pripade k nogama svetog Grgura izjavljujući želju da hoće da bude kršćanin. I bi udostojen toga, te tako on od gonitelja postade sluga Kristov, i krijaše se sa ostalim kršćanima.

Jednom, vršeći svoje uobičajene molitve k Bogu, sveti Grgur se veoma uznemiri, jer ga spopade užas, i on dugo vrijeme stajaše nepomičan šuteći, kao da posmatra neki potresan prizor. Pošto prođe dosta vremena, njemu lice zasija, i on pun radosti poče gromkim glasom blagodariti Boga i pjevati pobjedničku pjesmu, kličući: Blagoslovljen Gospod koji nas ne daje zubima njihovim da nas rastrgnu (Ps. 123, 6). - Đakon ga upita: Kakav je, oče, uzrok takve promjene kod tebe, te si čas uznemiren čas radostan? - Svetac odgovori: Vidjeh, čedo, divan prizor: mali junoha boraše se s velikim đavlom, i savladavši ga obori ga na zemlju i pobjedi. - No đakon ne mogade razumjeti ove riječi. Tada mu svetitelj ponovo reče: Sada neki kršćanski junoha, po imenu Troadije, [\[17\]](#) bi izveden na sud pred mučitelja, i poslje mnogih teških muka za Krista bi ubijen, i pobjedonosno uzlazi na nebo. Ja spočetka bijah uznemiren, jer sam se bojao da ga muke ne savladaju i on se odrekne Krista. No sada, videći gde on skonča podvig mučeništva i uzlazi na nebo, ja se radujem.

Slušajući to, đakon se divljaše tome što svetitelj vidi izbliza ono što se na velikoj daljini zbiva. Zatim on stade moliti svog bogonosnog učitelja da mu dozvoli ići i svojim očima pogledati i doznati to što se desilo i da mu ne zabrani provesti izvesno vrijeme na mjestu gde se odigrao taj čudesni događaj. A kada ga sveti Grgur upozori na to da je opasno ići među ubojice, đakon odgovori sa vjerom da je on i pored toga smjelo gotov da ide uzdajući se u pomoć njegovih molitava. "Povjeri me Bogu, - govoraše on svecu, - i nikakav me strah od neprijatelja dodirnuti neće".

I kada sveti Grgur svojom molitvom nizvede đakonu pomoć Božiju kao nekog suputnika, đakon sa sigurnošću obavi putovanje ne skrivajući se ni od koga od onih koje je sretao. Stigavši predvečer u grad, on onako umoran riješi da se okupa u kupatilu. No u tom kupatilu obitavaše neki demon, čija pagubna sila djelovaše na one koji bi se u toku noćne tame približili tamo, i umrtvljavaše mnoge. Zbog toga poslje zalaska sunca nisu odlazili u to kupatilo. Došavši do kupatila đakon moli čuvara da mu otvori i da mu dozvoli da se okupa. No čuvar ga uvjeravaše da niko od onih koji su se usudili kupati se u to vrijeme nije izlazio nepovrijeđen. Naprotiv, demon je svima takvima naškodio; a mnogi su zapali i u neizlječive bolesti. Međutim đakon još upornije nastojavaše na svojoj želji, te mu čuvar naposljetku dade ključ, ali se sam ukloni podaleko od kupatila. Kada se đakon skinu i uđe u kupatilo, demon upotrebi protiv njega razna zastrašivanja i priviđanja, iznoseći mu pred oči razne privide u vidu ognja i dima, zvijerinja i ljudi. No đakon, zaštićujući sebe krsnim znakom i prizivajući ime Krista, prođe prvo odjeljenje kupatila bez ikakve povrede. A kada uđe u unutrašnji dio kupatila, njega okružiše još užasnija priviđenja. Međutim on istim oružjem razagna i ta stvarna i prividna strašila. Najzad, kada on već izlažaše iz kupatila, demon pokuša da ga zadrži silom zaključavši vrata. No pomoću krsnog znaka vrata biše otvorena. Tada demon zavapi k đakonu ljudskim glasom, da ne smatra svojom onu silu koja ga izbavi od pogibije, jer njega sačuva nepovrijeđenim glas onoga koji ga povjeri zaštiti Božjoj.

Spasivši se na taj način, đakon zapanji službenike ovog kupatila, pa im ispriča sve što mu se u kupatilu dogodi. A od njih saznade za sjajne podvige mučenika, koji su se zbili u gradu upravo onako kako o tome unapred ispriča sveti Čudotvorac. I vrati se đakon k svome nastavniku, ostavivši za ljude i svoga i potonjih vremena opće zaštitno sredstvo, koje se sastoji u tome da svaki preko svećenika povjeri sebe Bogu.

Kada prestade gonjenje, sveti Grgur se vrati na svoje prijestolje, i sabravši svoju pastvu on stade uspostavljati narušeni poredak. On prije svega zavede svetkovanje spomena svetih mučenika, postradalih za vrijeme bivšeg gonjenja. I slava Kristova širiše se, a demonsko mnogoboštvo propadaše revnovanjem svetog Grgura, koji ne prestajaose truditi se u propovijedanju Evandjelja Kristova sve do same končine svoje, učenjem i čudotvorenjem privodeći k Bogu žitelje Neocezareje i njene okoline, i privede ih k istinitoj vjeri, i od žrtava idolskih očisti a beskrvnom žrtvom osveti. Najzad, dostigavši duboku starost, on se približi k blaženoj končini. Pred sam pak odlazak iz ovog života on upita prisutne: Koliko još neznabožaca ima u Neocezareji? - Odgovoriše mu: Ima samo sedamnaest neznabožaca, inače sav grad veruje u Krista. – Svetac reče: Hvala Bogu! jer kad ja dođoh u Neocezareju za biskupa toliko kršćana zatekoh: svega sedamnaest, inače sav grad bijaše demonski;

sada pak, kada odlazim k Bogu, ostaje onoliko neznabožaca koliko ja u početku zatekoh kršćana, a sav grad je Kristov.

Rekavši to, on predade dušu svoju u ruke Bogu.[\[18\]](#) Tako sveti Grgur Čudotvorac Neocezarejski bogougodno poživje i pobožno skonča. Njegovim svetim molitvama neka Gospod i nama podari dobru končinu. Amen.

NAPOMENE:

1. Neocezareja - današnji Niksar, znamenita po ljepoti prijestolnica Ponta Polemonijaka, na sjeveru Male Azije, na reci Likusi. U njoj održan važan crkveni sabor 315. godine.
2. Pod helenskom mudrošću ovdje se razumijeva neznabožačka nauka, neznabožačko obrazovanje. Otac svetog Grgura, kao neznabožac, odgajao sina u neznaboštvu. Otac ga je spremao za odvjetnika, i zato je Grigur (u svijetu: Teodor) dobro izučio zakone i jezik zakona - latinski, i bio riješio da putuje u Rim, da bi se tamo bolje upoznao sa rimskim pravom. Međutim promisao Božji drugačije uredi njegov život: on je zajedno sa bratom bio dužan da svoju sestru otprati u Cezareju; odatle on oputova u Berit radi izučavanja pravnih nauka, a odatle otide u ondašnje slavno i čuveno središte nauke i obrazovanosti - Aleksandriju.
3. Aleksandrija - znamenita prijestolnica Egipta; u to vrijeme slavljena zbog procvata svekolike obrazovanosti onoga doba, naročito zbog prcvata filozofije i medicine. Uporedo sa neznabožačkom obrazovanošću cvijetala je i bogoslovska obrazovanost kršćanska. Čuvena Aleksandrijska škola, u kojoj su radili najznamenitiji učenjaci onoga doba, privlačila je u svoje učionice >masu slušalaca ne samo iz kršćana već i iz neznabožaca.
4. Origen - najznamenitiji kršćanski učitelj Aleksandrijske Crkve (+ 254 godine).
5. Amasija - silno utvrđen važni grad, u sjevernom djelu Male Azije, na obali Crnoga Mora.
6. Po svijedočanstvu istog svetog Grgura Niskog, sveti Grgur Čudotvorac primi najvišu crkveno-hijerarhijsku vlast pošto se na njemu izvršise ove propisane sveštenoradnje.
7. Služba svetom Grguru Čudotvorcu, Kanon, pjesma 5, tropar 2.
8. Nepravilno učili o Svetoj Trojici. Savelije učio: Bog je jedno Lice: kao Otac On je na nebu, kao Sin - na zemlji, kao Duh Sveti - u tvarima. To su samo poznati oblici u kojima se Bog javlja ljudima: u Starom Zavjetu, kao Zakonodavac, Bog se javlja u svojstvu Oca; u Novom Zavjetu, kao Spasitelj, javlja se u svojstvu Sina, i produžuje javljati se u svojstvu osvećujućeg Duha. - Pavle Samosatski, biskup Antiohijski, učio: Sin i Sveti Duh nalaze se u Bogu Ocu kao što se razum i duh nalaze u čovjeku. Krist je prost čovjek, ispunjen Svetoga Duha i mudrosti Božanske. - Sa tih razloga Pavle zabranio da se u crkvi Antiohijskoj pjevaju stihire u kojima se Krist veliča kao Bog, i da se krštava u ime Njegovo.
9. δουλον: sluginsko, potčinjeno, podvlašćeno.
10. Sveti Grgur Niski, ispričavši o čudesnom porijeklu ovog Simbola vjere, dodaje: ..Ako ko hoće da se uvjeri u to, neka se obrati crkvi u kojoj je sveti Grgur propovijedao i u kojoj se i sada čuva original, napisan rukom blaženoga". Blažena Makrina, baka svete braće: Bazilija Velikog i Grgura Niskog, koja je lično slušala samog Čudotvorca, donijela je njegov Simbol u Kapadociju i po njemu učila unuke. Rufin ga je unijeo u svoj prijevod Crkvene historije Jevsevija Cezarejskog. Peti Ekumenski sabor ga je odobrio, 553. godine. - Uopće, Simbol vjere svetog Grgura Čudotvorca predstavlja jedan od najdragocenijih bisera drevnoga Predanja: kratko, no božanski mudro i jezgrovito izlaže najglavniji dogmat kršćanske vjere, dogmat o Svetoj Trojici.
11. "Poslje ovog čuda, - veli sveti Grgur Niski, - ovaj čovjek odmah povjerova riječi Grigurevoj, ostavi rod, kuću, ženu, djecu, prijatelje, žrečevstvo, imanje; umjesto svih pripadajućih mu blaga on izabra družbu sa ovim velikim mužem, učešće u njegovim trudovima i u božanstvenoj filosofiji i učenju".

12. Mnoštvo čudesa, činjenih svetim Grigurem Neocezarejskim, ubrzo mu donese naziv Čudotvorca i drugog Mojsija, kao što o tome svjedoči sveti Grgur Niski u svojoj Riječi o životu svetog Grgura Čudotvorca.
13. Likos - na grčkom znači vuk - rijeka u Pontu na sjeveru Male Azije; izvire u Aermenskim gorama; naziv dobila zbog svoje brzine, neukrotivosti i štetočinstva.
14. Komana (ili Komani) Pontijska, na sjeveru Male Azije, na rijeci Iris; u starini znamenit bogat grad, danas ruševine - Gjumenek.
15. Spomen njegov praznuje se 12. 8.
16. Decije - car Rimski, opaki gonitelj kršćana, carevao od 249- 251. godine.
17. Spomen svetog mučenika Troadija praznuje se 2. 3.
18. Sveti Grgur upokojio se oko 270. godine. Godine pak 264. on je zajedno sa svojim bratom Atinodorom, episkopom Ponta, učestvovao na saboru Antiohijskom, protiv Pavla Samosatskog. - Relikvije svetog Grgura Čudotvorca prvobitno su se nalazile u Neocezarejskom hramu koji je on podigao. Godine 1587. glava svetiteljeva je prenijeta u Ulisiponu (Lisabon).